[א]גמרו כוס ראשון מברך עליו ברכת המזון והשני אומר עליו קדושת היום אמאי ונימרינהו לתרוייהו אחדא כסא אמר רב הונא אמר רב ששת אין אומרים שתי קדושות על כוס אחד מאי טעמא אמר רב נחמן בר יצחק [ב]לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות ולא והא תניא [ג]הנכנס לביתו במוצאי שבת מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים ואחר כך אומר הבדלה על הכוס ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן לאחריו אין לו שאני והא יו"ט שחל להיות אחר השבת דאית ליה ואמר רב יקנ"ה אמרי מדלא אמר זמן מכלל דבשביעי של פסח עסקינן דכל מאי דהוה ליה אכיל ליה ולית לי' והא יו"ט ראשון דאית ליה ואמר אביי יקנ"ה ורבא אמר יקנה"ז אלא הבדלה וקידוש חדא מילתא היא ברכת המזון וקידוש תרי מילי נינהו: גופא יום טוב שחל להיות אחר השבת רב אמר יקנ"ה ושמואל אמר ינה"ק

ורבה

רש"י

גמרו. סעודתן: (א)**אומר עליו כו'.** ר' יוסי קאמר לה: **משלשלן.** עד לאחר המזון. אלמא אמרי' שתי ברכות על כוס אחד הבדלה וברהמ"ז: **ואמר רב יקנ"ה.** כדמפרש בשביעי עסקינן ובשביעי ליכא זמן ומכל מקום שמעינן מינה קידוש והבדלה על כוס אחד: ומשנינן **מדלא קאמר זמן בשביעי של פסח עסקי'.** דשמא עני הוא ואין לו אלא כוס א': **והא יום ראשון דאית ליה.** דאפי' עני שבישראל לא יפחתו לו מד' כוסות(ג): **קידוש והבדלה חדא מלתא היא.** דתרוייהו משום קדושת יו"ט נינהו ובהבדלה עצמו הוא מזכיר קדוש' יו"ט דהמבדיל בין קדש לקדש קא מברך:

הכי

רשב"ם

גמרו. סעודתן: **כוס ראשון אומר עליו ברכת המזון כו'.** ר' יוסי קאמר לה ורבותא הוא שאינו צריך לקדש מיד אלא יגמור סעודתו ויברך ברכת המזון ואח"כ יקדש. ומיהו אם פרס מפה וקידש מודה רבי יוסי דכל שכן דשפיר טפי דאי לא תימא הכי אלא דוקא קאמר רבי יוסי ראשון מברך עליו ברהמ"ז אם כן שמואל דאמר כמאן (לעיל דף ק.): **ולימרינהו תרוייהו אחד כסא.** קידוש היום וברכת המזון. ולרבי יוסי קא פריך דאילו לרבי יהודה כיון דמפסיקין וצריך עקירת שלחן צריך שני כוסות: **שני קדושות.** ברכת המזון קורא קדושה כקידוש היום כלומר שתי מצות: **חבילות חבילות.** דמיחזי עליה כמשוי: **מברך על היין.** תחלה לפי שהוא תדיר ותדיר קודם: **על המאור ועל הבשמים.** כב"ש מוקמינן לה במסכת ברכות בפרק אלו דברים (דף נב.) דאמר מאור ברישא ואחר כך בשמים והבדלה לבסוף לפי שאלו הראשונות קצרות וברכת הבדלה ארוכה לפיכך אומרה לבסוף: **משלשלן.** לשון שלשלת שמחברם יחד עם ברכת המזון. אלמא אמרינן שתי ברכות על כוס אחד הבדלה וברכת המזון: **[אין לו שאני].** דלית ליה יין לשני כוסות ואנן בדאית ליה עסקינן: **אחר השבת.** מוצאי השבת: **דאית ליה וקאמר רב יקנ"ה.** קס"ד ביו"ט הראשון של פסח שחל להיות אחר השבת עסקינן דאית ליה כוסות הרבה דתנן לעיל (ד' צט:) אפילו עני שבישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות ואמר רב יקנ"ה אלמא קידוש והבדלה על כוס אחד מצי אמר: ומשני **מדלא אמר רב יקנה"ז אלמא בשביעי של פסח עסקינן.** דשמא עני הוא ואין לו אלא כוס אחד. וטעמיה דרב לקמיה אפרשנו במקומו וכן דרבא ודאביי(ז): **והא יו"ט ראשון דאית ליה.** דאפי' עני שבישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות: **קידושא והבדלה חדא מילתא היא.** תרוייהו משום קדושת ימים טובים ניהו וההבדלה עצמה הוא מזכיר קדושת יו"ט דהמבדיל בין קדש לקדש מברך: **גופא יו"ט שחל להיות אחר השבת.** צריך להבדיל ולקדש ומשמע שאם לא היה יום טוב לא היו חולקין האמוראין הללו אלא כולי עלמא מודו יין מאור והבדלה והשתא דאיכא קדושת היום פליגי ולפיכך צריך ליתן טעם לכל דבריהם ולומר שהקידוש גורם לשנות את הסדר מכמות שרגיל: **רב אמר יקנ"ה.** ס"ל קדושת היום עדיפא מהבדלה אי נמי דכי מבדיל ברישא מיחזי דהוי עליה קדושת היום כמשוי ולפיכך יין קודם לקידוש כבית הלל (ברכות דף נא:) דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ואחר הקידוש נר והבדלה כשאר מוצאי שבתות שהנר קודם להבדלה: **ושמואל אמר ינה"ק.** שמואל סבירא ליה הבדלה קודם לקידוש כדמפרש טעמא לקמיה [קג.] משל דרבי יהושע בן חנניא למה הדבר דומה למלך שיצא ואפרכוס נכנס מלוין את המלך השבת להבדיל ואח"כ יוצאין לקראת אפרכוס לקראת יו"ט לקדשו. ועל מלתיה דשמואל אמר לה בהדיא בברכות בירושלמי באלו דברים(ט) רבי חנינא אמר ינה"ק ואתי רבי חנינא כשמואל דא"ר חנינא בשם שמואל משל למלך יוצא ושלטון נכנס מלוין את המלך ואח"כ מכניסין את השלטון הלכך יין תחלה ואח"כ מאור ואח"כ הבדלה דכיון דהבדלה קודם לקידוש יעשה כל סדר הבדלה כדין מוצאי שבתות דעלמא ואח"כ יקדש. ומה שאין נותנין האמוראין סימן לבשמים לפי שאין מברכין על הבשמים ביו"ט שהרי גם ביו"ט יש לנו נשמה יתירה כשבת:

ורבה

תוספות

ה"ג **ראשון אומר עליו ברכת המזון.** להפסיק והשני אומר עליו קידוש היום סמוך לסעודת שבת ולגירסא זו אתי שפיר הא דמשמע לעיל (ד' ק: ושם) דמפסיק לר' יהודה בעקירת שלחן קודם קידוש לפי שהיו רגילין לעקור שלחן לפני ברכת המזון אבל ספרים דגר' ראשון אומר עליו קידוש היום וטעמא שאינו יכול לטעום מכוס ברהמ"ז בלא קידוש קשה מנא ליה לעיל דמפסיקין לרבי יהודה בעקירת שלחן קודם קידוש. והא דקתני בתוספת' דברכות אורחין שהיו מסובין אצל בעל הבית וקדש עליהן היום עקרו עם חשיכה לבית המדרש חזרו ומזגו להם את הכוס אומר עליו קידוש דברי רבי יהודה וברכת המזון לא מזכיר כלל היינו משום דמתחלה עשו ברהמ"ז קודם יציאתם לעשות הפסק בין סעודת חול לסעודת שבת ולכך נמי עשו עקירה לבית המדרש: **ונימרינהו** לתרוייהו אחד כסא. לר' יוסי פריך כיון דתרוייהו אסעודת שבת קאתו כדפרישית לעיל (ד' ק.)(ו) דהך סעודה עולה לו לסעודת שבת הוה ליה למימר תרוייהו אחד כסא אבל לר' יהודה לא פריך כיון דברכת המזון אסעודת חול וקידוש על סעודה הבאה אין לומר שניהם על כוס אחד: **שאין** אומר' שתי קדושות על כוס אחד. ויש נוהגין בחופה מטעם זה שלא לומר שבע ברכות על כוס ברכת המזון אלא מביאין כוס אחר ואין מברכין על השני בפה"ג כיון שכבר בירך על כוס ברכת המזון כי אין נכון לברך פעמים אך רבינו משולם היה אומר הכל על כוס אחד דלא דמי לברכת המזון וקידוש דתרי מילי נינהו כדאמרי' בסמוך אבל הכא חדא מילתא היא דברכת המזון גורם לברכת נישואין וברכת אירוסין ונישואין נהגו לומר על שתי כוסות וטעמא דרגילים זה בלא זה כדאמר בכתובות (ד' ז:) מברכין ברכת האירוסין בבית אירוסין וברכת חתנים בבית חתנים ועוד דנהגו לקרות כתובה בינתים והוי הפסק ולכן מתכוונים ולכך צריך ב' כוסות: **מיתיבי** הנכנס לביתו כו'. הוה מצי למיפרך ממתני' דאלו דברים (ברכות ד' נא:) דמייתי בסמוך ב"ש אומר נר ומזון ובשמים והבדלה כו' אלא פריך מברייתא משום דבעי לשנויי אין לו שאני כדקתני בברייתא אין לו אלא כוס אחד כו' ודרך הש"ס להקשות ממקום שמוצא לתרץ בפשיטות: **מניחו** לאחר המזון. הקשה ה"ר נסים איך יאכל קודם הבדלה הא אמרי' לקמן אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיבדיל ואמימר נמי בת טוות כדאמר לקמן (ד' קו.) ותירץ דהכא איירי כשאכל מבעו"י עד שחשיכה לו ואע"ג דמפסיקין להבדלה לשמואל (ב) וכ"ש לר' יהודה דמחמיר טפי והך ברייתא מוקי לה בסמוך (ג) כב"ש ואליבא דרבי יהודה הא דקאמר מניחו לאחר המזון לא שמותר לאכול אלא כלומר כשיפסיק סעודתו בברהמ"ז אז יבדיל וקשה דלשון הנכנס לביתו משמע שלא התחיל לאכול מבעו"י ועוד הקשה מורי ה"ר יחיאל דלקמן (ד' קה:) אמרי' על הך ברייתא ש"מ טעם מבדיל ולפירוש רבינו נסים דמיירי באכל מבעוד יום אין להוכיח כלום אלא י"ל דודאי בנכנס אין לו לאכול קודם הבדלה אבל כשאין לו אלא כוס אחד מותר לאכול קודם הבדלה כדי לעשות על הכוס ברכת המזון: **דאית** ליה ואמר רב יקנ"ה. פי' בקונטר' דס"ד דביו"ט ראשון של פסח איירי דאית ליה כוסות טובא כדתנן (לעיל ד' צט:) לא יפחתו לו מד' כוסות וקשה דהא כל ד' כוסות צריכי כל חד למילתיה ועוד דבסמוך דפריך מיקנה"ז לימא דבשמיני של חג איירי דאיכא זמן ואכיל ושתה כל מה דהוה ליה ועוד דאכיל כל מה דהוה ליה לשון אכילה לא היה לו להזכיר אכוסות לכך נראה לפרש דביום טוב ראשון מסתמא אדם מכין הרבה ובשמיני של חג נמי שהוא רגל בפני עצמו רגילין להכין הרבה כדתנן (חולין ד' פג.) ד' פרקים בשנה צריך הטבח להודיע אמה מכרתי לשחוט וחשיב יו"ט האחרון של חג: **רב** אמר יקנ"ה. ומה שאין מזכיר בשמים פירש רשב"ם דטעם בשמים משום איבוד נשמה יתירה וביום טוב נמי איכא נשמה יתירה. וקשה דאם כן במוצאי יום טוב אמאי לא תקינו בשמים לכך נראה דביום טוב ליכא נשמה יתירה והכא אין מזכיר בשמים משום דשמחת יום טוב ואכילה ושתיה מועיל כמו בשמים ויש טעמים לא נכונים וזה הטעם נכון ועיקר(ז): **יקנ"ה.** יין ברישא וא"ת אמאי לא תקינו נמי בברכת המזון יין ברישא כמו בכל מקום וליכא למימר דפטר ליה יין שבתוך הסעודה דכיון דאמר הב ונבריך איתסר למישתי ויש לומר דברכת המזון בא לשם גמר סעודה ומפסיק לכל מה שלפניו כדאמר לקמן (ד' קג:) דברכת המזון עקר דעתיה ממשתיא צריך לברך אכסא דברכתא אף על גב דבירך אכסא קמא והשתא הכוס בידו ודעתו לשתות אח"כ אפילו הכי הוה הפסק לכך תיקנו לברך אין אחר ברכת המזון שאם יברך קודם יצטרך לברך שנית:

רבה

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פכ"ט מהלכות שבת הלכה יג סמג עשין כט טור שו"ע אורח חיים סימן רעא סעיף ו:

רבינו חננאל

גמרו, כוס ראשון אומר עליו ברכת המזון והשני מקדש עליו. ואמרינן, ונימרינהו כלהו בחד כסא. ודחינן לפי שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד. מאי טעמא לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות. ולא והתניא הנכנס לביתו במוצאי שבת מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים ואח"כ אומר הבדלה. ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן אחריו. הנה אומר שתי קדושות על כוס אחד. ושנינן לית ליה שני. והא יו"ט אחר שבת דאית ליה ואמר רב יקנ"ה, ודחינן מדלא אמר רב זמן, ש"מ דהוי יום טוב אחר שבת דקאמר רב יקנ"ה, בשביעי של פסח עסקינן דלית ליה יין. דכל דהוה ליה שתיה. והא יו"ט ראשון דאית ליה ואמר אביי יקנ"ה ורבא אמר יקנה"ז, ופריק כי קאמרינן שתי קדושות, אבל קידושא ואבדלתא חדא קידושא היא. כלומר ברכת [ה]מזון והקידוש של יום שתי קדושות הן ומשום הכי שנא. ופירוש קידוש היום והבדלה תרוייהו קודם אכילה הן. קידוש וברכת המזון, הקידוש קודם אכילה, וברכת המזון אחר הסעודה, לפיכך שתי קדושות הן.

מסורת הש"ס

א) [ברכות מט. סוטה ח.], ב) לקמן קה: ברכות נב. [תוספתא דברכות פ"ה הל"ב], ג) [לעיל צט:], ד) [לקמן קג. ד"ה אביי], ה) [פ"ח ה"א], ו) [בד"ה רי"י אומר], ז) [וכ"כ תוס' ביצה לג: ד"ה כי הוינן].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גמרו סעודתן כוס ראשון אומר עליו כצ"ל והד"א: (ב) תוס' ד"ה מניחו וכו' כשמואל. נ"ב לעיל בדף ק' סוף ע"א: (ג) בא"ד מוקי לה בסמוך. נ"ב בתחלת דף ק"ו:

◆

מוסף רש"י

שאין עושין מצות חבילות חבילות. שנראה כמי שהיו עליו כמשאוי ומתאוה לפרק משאו (סוטה ח.). ומשלשלן. לשון שלשלת, כלומר סודרן לאחר המזון (ברכות נב.).